

ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE PREVENTION AND COUNTERACTION OF OFFENSES IN THE SPHERE OF ECONOMIC SECURITY**

У статті досліджено теоретико-методологічні та прикладні проблеми адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки України в умовах сучасних безпекових викликів і воєнних загроз. Обґрунтовано, що економічна безпека є самостійним об'єктом адміністративно-правового регулювання, оскільки її стан безпосередньо залежить від ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо реалізації регулятивної, контрольної, наглядової та превентивної функцій. Доведено, що адміністративно-правові механізми державного контролю, фінансового моніторингу, антикорупційної політики, бюджетної дисципліни, митного й податкового адміністрування, захисту конкуренції, протидії тіньовій економіці формують комплексну систему запобігання правопорушенням, що посягають на економічну безпеку держави, зокрема незаконному використанню бюджетних коштів, легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, ухиленню від сплати податків та інших обов'язкових платежів, а також іншим правопорушенням, що негативно впливають на стійкість економічної системи України.

Визначено, що сучасне адміністративно-правове регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки характеризується складною міжгалузеву структурою, що охоплює норми адміністративного, фінансового, антикорупційного, господарського й інформаційного законодавства. Доведено, що така нормативна багаторівневість не забезпечує належної системності правового регулювання, оскільки зумовлює фрагментарність законодавства, наявність колізій та дублювання компетенції окремих суб'єктів публічної адміністрації, недостатню ефективність адміністративно-превентивних механізмів, а також неповну адаптованість адміністративної відповідальності до сучасних цифрових, фінансових, воєнних і транснаціональних загроз економічній безпеці України.

На основі комплексного аналізу адміністративного законодавства та сучасних наукових підходів встановлено основні закономірності й тенденції розвитку адміністративно-правового забезпечення економічної безпеки України. Сформульовано авторську систему ключових проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у зазначеній сфері, розкрито їх сутність, зміст, взаємозв'язок та практичний вплив на ефективність механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Ключові слова: економічна безпека, адміністративно-правове регулювання, правопорушення у сфері економіки, адміністративна відповідальність, адміністративне законодавство, фінансовий моніторинг, бюджетні правопорушення, корупційні ризики, ризик-орієнтований підхід, публічна адміністрація.

The article examines the problems of administrative and legal regulation of preventing and combating offenses in the sphere of economic security of Ukraine. It is substantiated that economic security is an independent object of administrative and legal support, since its proper state depends on the activities of public administration entities, the effectiveness of state control, financial monitoring, anti-corruption policy, budget discipline, customs and tax administration, protection of competition, combating the shadow economy, illegal use of budget funds, legalization of criminal income, evasion of mandatory payments and other offenses that undermine the stability of the state's economic system.

It is determined that modern administrative and legal regulation in this area has a complex inter-sectoral nature, since it combines the norms of administrative, financial, anti-corruption, economic and information legislation. It is argued that such multilevelness does not always ensure systematicity, because legal norms often remain fragmentary, the competence of bodies is cross-cutting, the preventive component is insufficiently developed, and administrative responsibility is not fully adapted to modern digital, financial, military and transnational threats. The administrative legislation in this area and the scientific literature on this issue are studied.

The article formulates the author's list of problems of administrative and legal regulation of preventing and combating offenses in the field of economic security. The essence and specifics of each of them are characterized and revealed.

Key words: *economic security, administrative and legal regulation, offenses in the field of economics, administrative responsibility, administrative legislation, financial monitoring, budget offenses, corruption risks, risk-oriented approach, public administration.*

Постановка проблеми. Проблематика адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки набуває особливої актуальності в умовах активізації процесів інтеграції України до європейського економічного простору, ускладнення архітектури фінансових потоків, поширення транскордонних фінансових схем, цифрової трансформації економіки, зростання кіберзагроз і необхідності забезпечення економічної стійкості й обороноздатності держави в умовах воєнного стану. Економічна безпека України безпосередньо пов'язана з її фінансовою стійкістю, а також здатністю публічної влади забезпечувати належне функціонування бюджетної, податкової, митної, банківської, інвестиційної, виробничої та зовнішньоекономічної сфер.

Конституційним підґрунтям досліджуваної проблематики є те, що захист суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки визначено Основним Законом як найважливіші функції держави й справа всього Українського народу. Органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України [1]. Водночас слід констатувати, що сучасний стан адміністративно-правового регулювання не забезпечує належної узгодженості стратегічних цілей державної політики у сфері економічної безпеки та практики їх реалізації. Незважаючи на істотне оновлення відповідного сегменту інституційної системи держави, що відповідає за протидію правопорушенням у сфері економічної безпеки, нормативно-правове регулювання все ще залишається фрагментарним, а адміністративно-правові засоби запобігання таким правопорушенням – недостатньо ефективними. Ці та інші обставини зумовлюють необхідність комплексного переосмислення адміністративно-правового механізму протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки та забезпечення його функціонування на засадах законності, пропорційності, ефективності, захисту прав суб'єктів господарювання, з обов'язковим дотриманням належної процедури та публічного інтересу у стабільності економіки.

Саме на вирішення цього завдання була спрямована Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, у якій були визначені шляхи досягнення мети та реалізації пріоритетів національних інтересів у сфері забезпечення економічної безпеки, а серед відповідних напрямів виокремлено фінансову, виробничу, зовнішньоекономічну, інвестиційно-інноваційну та макроекономічну безпеку [2]. Водночас, як засвідчила практика, ухвалення стратегічного документа, що визначає лише напрями реалізації державної політики у відповідній сфері, не забезпечило автоматичного розв'язання наявних проблем. За відсутності нормативно визначених процедур управління ризиками, належної міжвідомчої взаємодії та координації, чітких критеріїв оцінювання

ефективності діяльності уповноважених суб'єктів, а також механізмів їх відповідальності положення будь-якого стратегічного акту залишаються переважно програмними деклараціями.

Не менш важливу роль у практичній реалізації основних положень Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року відіграв інституційний компонент, центральне місце в якому займає Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ) як спеціально уповноважений суб'єкт протидії економічним правопорушенням. Правові основи організації та діяльності БЕБ визначені Законом України «Про Бюро економічної безпеки України» [3], а серед основних передумов його створення варто вказати на необхідність переходу від переважно силової моделі боротьби з економічними правопорушеннями до аналітичної, ризик-орієнтованої та превентивної. Водночас практика функціонування БЕБ виявила низку системних недоліків інституційного реформування механізму забезпечення економічної безпеки. При цьому основні проблеми пов'язані не лише з організацією діяльності цього органу, питаннями доброчесності та кадрового добору, а й з інтеграцією його адміністративно-правового статусу до загальної системи публічного адміністрування, зокрема з нечіткістю розмежування компетенції між суб'єктами забезпечення економічної безпеки, недостатньою правовою регламентацією аналітичної діяльності та координаційних процедур, слабким взаємозв'язком із системами фінансового, податкового, митного, бюджетного й антикорупційного контролю.

Аналіз функціонування БЕБ, зокрема визначення його ролі в механізмі запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки доцільно здійснювати крізь призму доктринального розуміння економічної безпеки як об'єкта адміністративно-правового регулювання, особливості якого визначають зміст, спрямованість, завдання та функції суб'єктів публічного адміністрування у відповідній сфері. Сучасна наукова література економічну безпеку з цих позицій трактує як суспільні відносини у сфері публічного управління щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг, стабільний та захищений стан яких гарантує захист національних економічних інтересів і створює умови для розвитку економіки [4, с. 267]. За такого підходу зміст адміністративно-правового регулювання економічної безпеки є значно ширшим, оскільки охоплює нормотворчість, управління, контроль, нагляд, координацію діяльності уповноважених суб'єктів, інформаційно-аналітичне забезпечення, профілактику, оцінювання ризиків, а також застосування заходів адміністративного примусу та адміністративно-господарського впливу, притягнення до відповідальності та відновлення порушеного правопорядку. Відтак, наукові дослідження мають бути спрямовані не лише на з'ясування змісту адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки, його структурних елементів, функцій та критеріїв ефективності, а й на визначення спроможності такого механізму діяти на засадах системності, узгодженості, превентивності, ризик-орієнтованості з метою забезпечення реального захисту економічних інтересів держави.

Отже, актуальність дослідження проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки зумовлена не лише наявністю окремих прогалин і колізій адміністративного законодавства, його фрагментарністю, а й відсутністю цілісної концепції адміністративно-правового регулювання відповідної сфери. Дублювання повноважень суб'єктів публічної адміністрації, недостатній рівень взаємодії та міжвідомчої координації, низька ефективність ризик-орієнтованих і превентивних механізмів, а також неадаптованість адміністративно-деліктних норм до сучасних економічних викликів і загроз надають економічній злочинності стійкого, системного і латентного характеру. За таких умов особливої наукової та практичної значущості набуває комплексне дослідження проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки, їх систематизація, визначення причин їх виникнення та наслідків їх впливу на стан економічної безпеки держави.

Метою статті є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки, визначення їх сутності, причин виникнення й наслідків впливу на ефективність функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Стан дослідження. Тематика адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки перебуває у колі наукових інтересів багатьох вітчизняних учених, зокрема: О. М. Будка, С. В. Гончаренка, О. Ю. Дрозда, В. В. Іванченка, Д. О. Кошикова, В. Б. Крикуна, Т. В. Кузьменко, О. А. Матвійця, В. І. Мельника, С. О. Огризька, В. М. Олійника, І. В. Яковюка та ін. У працях зазначених авторів розкрито загальнотеоретичне значення економічної безпеки держави, проаналізовано окремі аспекти

її адміністративно-правового забезпечення, розглянуто специфіку діяльності правоохоронних і контролюючих органів, визначено недоліки та прогалини адміністративно-деліктного законодавства, досліджено проблеми публічного адміністрування у відповідній сфері тощо. Водночас, попри вагомий науковий доробок, можна констатувати відсутність комплексного дослідження, присвяченого саме проблематиці адміністративно-правового регулювання запобігання, виявлення, припинення та нейтралізації правопорушень у сфері економічної безпеки. Зокрема, не набули достатнього рівня наукової розробленості питання систематизації таких проблем, визначення їх причин, взаємозв'язку, а також наслідків впливу на ефективність адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Таким чином, наявні наукові напрацювання створюють необхідне теоретичне підґрунтя для подальших досліджень ключових проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки, однак не забезпечують комплексного вирішення порушеної проблематики, що зумовлює необхідність її подальшого наукового осмислення з позицій сучасної теорії адміністративного права та практики публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасного стану адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки свідчить про існування комплексу взаємопов'язаних проблем нормативного, інституційного, процедурного, організаційного та функціонального характеру, які істотно впливають на ефективність реалізації державної політики у зазначеній сфері. Зокрема, до таких проблем належать недостатня правова визначеність поняття економічної безпеки як об'єкта адміністративно-правової охорони, фрагментарність законодавчої бази, неузгодженість компетенції суб'єктів публічної адміністрації, застарілість окремих адміністративно-деліктних норм, недостатня ефективність превентивних механізмів та інформаційно-аналітичного забезпечення, а також недосконалість правових механізмів забезпечення балансу між публічними інтересами держави та правами суб'єктів господарювання. Зазначені обставини зумовлюють необхідність комплексного аналізу основних проблем адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки, визначення їх сутності та правової природи, взаємозв'язку та впливу кожної з них на ефективність адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки України.

Вихідною проблемою адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки є відсутність у законодавстві єдиного, комплексного, універсального та узгодженого поняття економічної безпеки як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання. І хоча Конституція України визнає забезпечення економічної безпеки однією з найважливіших функцій держави [1], а Стратегія економічної безпеки визначає напрями й індикатори її забезпечення [2], чинне законодавство наразі не містить єдиної адміністративно-правової конструкції, яка б чітко окреслювала зміст правопорушень у сфері економічної безпеки, критерії їх відмежування від господарських, податкових, митних чи бюджетних порушень, а також закріплювала систему суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи щодо їх запобігання.

Таким чином, сутність окресленої проблеми зводиться до відсутності належної правової визначеності змісту економічної безпеки як об'єкта адміністративно-правового впливу. Так, у чинному законодавстві поняття економічної безпеки переважно використовується як широка політико-правова категорія, що є недостатнім для її юридичного окреслення як об'єкта адміністративно-правової охорони. З огляду на це, виникає ризик надмірного розширення повноважень органів контролю, коли майже будь-яке порушення у сфері господарювання може бути представлено як загроза економічній безпеці. Невизначеність меж адміністративної дискреції суб'єктів публічного адміністрування є однією з основних причин неоднакового правозастосування, надмірного адміністративного втручання в господарську діяльність та порушення принципу правової визначеності.

З іншого боку, надто вузьке тлумачення економічної безпеки також є небезпечним, оскільки нівелює своєчасне реагування на системні схеми тінізації, бюджетних втрат, корупційного перерозподілу ресурсів або незаконного виведення капіталу. За такого підходу вкрай важко ідентифікувати нові форми економічних загроз, що пов'язані з цифровізацією економіки, транскордонними фінансовими операціями, порушеннями санкційних обмежень та використанням складних корпоративних схем.

У зв'язку з цим з метою підвищення ефективності адміністративно-правового механізму запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки в законодавчому порядку необхідно закріпити не лише дефініцію економічної безпеки, а й систему критеріїв класифікації економічно-безпекових правопорушень, які враховуватимуть характер посягання та спосіб його вчинення, суб'єктний склад, ступінь ризику для економічних інтересів держави, масштаб заподіяної шкоди та рівень впливу на публічні фінанси, функціонування критичної інфраструктури й економічну стійкість держави.

Наступною системною проблемою є фрагментарність нормативного підґрунтя адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки. Відповідні суспільні відносини регулюються значною кількістю нормативно-правових актів, серед яких Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), Бюджетний, Податковий та Митний кодекси України, закони України, що регламентують діяльність БЕБ, фінансовий моніторинг, запобігання корупції, публічні закупівлі, державний фінансовий контроль, захист економічної конкуренції, ліцензування, валютне регулювання, банківську діяльність, електронні довірчі послуги, функціонування державних реєстрів та інші спеціальні нормативно-правові акти.

Водночас сутність проблеми полягає не в значній кількості нормативних актів як таких, а у відсутності їх системної узгодженості. Наприклад, адміністративна відповідальність може наставати відповідно до КУпАП, заходи впливу за бюджетні правопорушення застосовуються на підставі Бюджетного кодексу України, тоді як фінансові санкції передбачені податковим, митним та іншими спеціальними законами. За таких умов виникають труднощі з визначенням правової природи відповідних заходів та їх функціональної спрямованості (превентивної, каральної, відновлювальної чи забезпечувальної), що негативно позначається на єдності правозастосовної практики та ефективності правового регулювання.

Третьою проблемою є застарілість адміністративно-деліктної складової правового регулювання у сфері економічної безпеки. Глава 12 КУпАП охоплює низку адміністративних правопорушень у сфері торгівлі, фінансів і підприємницької діяльності [5]. Водночас сучасні економічні правопорушення дедалі частіше вчиняються із використанням цифрових платформ, електронних платіжних систем, криптоактивів, електронного документообігу, маніпуляцій з державними реєстрами, схем штучного дроблення господарських операцій, використання пов'язаних осіб, транскордонних схем оптимізації та виведення капіталу й інших складних цифрових інструментів.

У зв'язку з цим значна частина чинних адміністративно-деліктних норм не враховує сучасних способів вчинення економічних правопорушень або охоплює їх лише фрагментарно. У результаті виникає невідповідність між реальним рівнем загроз економічній безпеці та можливостями юридичних засобів адміністративно-правового реагування на них. Окрім того, слід враховувати, що цифровізація економічних процесів істотно ускладнює виявлення, документування та доведення таких правопорушень, оскільки вони дедалі частіше вчиняються із використанням цифрових сервісів і платформ, електронних документів і цифрових підписів, автоматизованих фінансових операцій та віртуальних активів, підставних облікових записів та фіктивних електронних слідів. Використання інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює потребу в модернізації адміністративно-деліктного законодавства та адаптації адміністративно-правових механізмів контролю до сучасних форм здійснення економічної діяльності.

Четвертою проблемою є недостатня узгодженість компетенцій та механізмів взаємодії суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють запобігання та протидію правопорушенням у сфері економічної безпеки. До таких суб'єктів належать БЕБ, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна аудиторська служба України, Державна казначейська служба України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державна служба фінансового моніторингу України, Національна поліція України, Антимонопольний комітет України, Національний банк України, органи прокуратури, суди, а також інші суб'єкти публічної адміністрації, наділені контрольними, наглядовими, правоохоронними чи регуляторними повноваженнями.

Сутність проблеми полягає в тому, що компетенція зазначених органів регламентована різними нормативно-правовими актами та охоплює виконання окремих функцій, тоді як сучасні економічні правопорушення мають комплексний характер і нерідко одночасно посягають на кілька об'єктів адміністративно-правової охорони. Наприклад, порушення у сфері публічних закупівель може одночасно містити ознаки бюджетного правопорушення, корупційного правопорушення, антиконкурентних узгоджених дій, податкового ухилення, службового зловживання

та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. За таких умов відсутність належної нормативної регламентації міжвідомчої взаємодії, ефективного механізму координації, обміну інформацією та розмежування компетенції призводить до дублювання контрольних заходів, виникнення юрисдикційних конфліктів, втрати доказової інформації, несвоєчасного реагування на правопорушення або, навпаки, до виникнення прогалин у здійсненні державного контролю. Як наслідок – знижується ефективність адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки та ускладнюється реалізація принципів належного врядування та узгодженості діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Ще однією системною проблемою є недостатня реалізація ризик-орієнтованої моделі адміністративно-правового запобігання правопорушенням у сфері економічної безпеки. Незважаючи на поступове законодавче впровадження аналітичного підходу (зокрема шляхом внесення відповідних положень до нормативно-правових актів, що регулюють діяльність БЕБ, здійснення фінансового моніторингу, податкового контролю, митного адміністрування, публічних закупівель), на практиці адміністративний вплив переважно зводиться до реагування на вже вчинені правопорушення, а не до своєчасного виявлення та нейтралізації ризиків їх учинення.

Сутність цієї проблеми полягає в тому, що реалізація ризик-орієнтованого підходу потребує належного нормативного, інформаційно-аналітичного й організаційного забезпечення. Його ефективне застосування можливе лише за умови використання якісних та достовірних даних, інтегрованих інформаційних ресурсів, сучасних аналітичних інструментів, законодавчо врегульованих процедур міжвідомчого інформаційного обміну, чітко визначених критеріїв оцінювання ризиків, а також достатнього кадрового потенціалу (кваліфікованих аналітиків) й належних гарантій захисту персональних даних, комерційної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом. За відсутності зазначених передумов ризик-орієнтований підхід матиме переважно декларативний характер і навіть може перетворитися на інструмент вибіркового контролю та непрозорого використання дискреційних повноважень.

Останньою проблемою є адаптація адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням до умов правового режиму воєнного стану. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України істотно трансформувала структуру економічних відносин та істотно вплинула на характер загроз економічній безпеці України. За таких умов суттєво зросло значення адміністративно-правового регулювання оборонних закупівель, використання міжнародної фінансової підтримки та гуманітарної допомоги, відновлення об'єктів критичної та цивільної інфраструктури, релокації бізнесу, застосування податкових і митних преференцій, валютного регулювання, санкційної політики, а також контролю за обігом стратегічно важливих товарів і ресурсів.

Сутність окресленої проблеми полягає в тому, що задоволення потреб оборони та забезпечення життєдіяльності держави в умовах воєнного стану зумовлює необхідність в оперативному прийнятті адміністративних рішень і водночас супроводжується підвищенням ризиків зловживань та неефективного використання публічних ресурсів. Спрощення окремих адміністративних процедур, запроваджене для оперативного забезпечення військових чи гуманітарних потреб, може створювати передумови для незаконного використання бюджетних коштів, завищення вартості товарів і послуг, фіктивного постачання, порушення законодавства у сфері публічних закупівель, незаконного експорту товарів, обходу санкційних обмежень, а також зловживань під час застосування спеціальних податкових, митних та інших пільгових режимів. У зв'язку з цим адміністративно-правове регулювання має забезпечувати оптимальний баланс між оперативністю прийняття управлінських рішень і гарантіями законності їх реалізації. Це передбачає впровадження адаптивних адміністративно-правових механізмів, які поєднують спрощені процедури з ефективними інструментами ризик-орієнтованого підходу, цифрової відстежуваності операцій, державного аудиту та невідворотності юридичної відповідальності за правопорушення, що посягають на економічну безпеку держави.

Висновки. Отже, адміністративно-правове регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки слід розглядати як самостійний напрям адміністративно-правового забезпечення економічної безпеки держави та один із ключових елементів сучасної системи публічного управління. Його ефективність залежить від функціонування цілісного адміністративно-правового механізму, який охоплює нормативне регулювання, стратегічне планування, адміністративно-превентивну діяльність, ризик-аналіз, фінансовий моніторинг, бюджетний контроль, митне й податкове адміністрування, антикорупційні механізми, адміністративну відповідальність, адміністративно-господарські санкції, міжвідомчу взаємодію та інформаційно-аналітичне забезпечення.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що чинне адміністративне законодавство України містить значний масив норм, спрямованих на захист економічної безпеки держави, однак вони не утворюють цілісної, внутрішньоузгодженої системи адміністративно-правового регулювання. Основними проблемами у цій сфері є відсутність законодавчо визначеного поняття економічної безпеки як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання, фрагментарність нормативного підґрунтя та застарілість адміністративно-деліктної складової правового регулювання, неузгодженість компетенції та механізмів взаємодії суб'єктів, які здійснюють запобігання та протидію правопорушенням у цій сфері, недостатній рівень інформаційно-аналітичного забезпечення та реалізації ризик-орієнтованої моделі адміністративно-правового запобігання правопорушенням у сфері економічної безпеки, а також необхідність адаптації адміністративно-правового регулювання до умов правового режиму воєнного стану та цифровізації економіки.

Центральним аналітично-координаційним елементом інституційної системи запобігання загрозам економічній безпеці держави є БЕБ, діяльність якого ґрунтується на аналітичному та ризик-орієнтованому підходах. Ефективність діяльності Бюро при цьому залежить не лише від повноти закріплених у законі повноважень, а й від чіткого розмежування компетенції з іншими суб'єктами публічної адміністрації, налагодження ефективної міжвідомчої взаємодії, забезпечення інституційної спроможності, належного інформаційно-аналітичного забезпечення, підтримання високих стандартів доброчесності та довіри бізнесу.

З метою підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки доцільно системно модернізувати адміністративно-деліктне законодавство з урахуванням сучасних форм економічних правопорушень, нормативно визначити критерії диференціації таких правопорушень, розробити та впровадити єдину міжвідомчу модель інформаційного обміну, посилити превентивні інструменти та забезпечити повноцінне впровадження ризик-орієнтованої моделі запобігання правопорушенням, розвинути комплаєнс-орієнтовані практики взаємодії з бізнесом, забезпечити незалежний контроль за діяльністю уповноважених суб'єктів та впровадити систему якісних індикаторів ефективності їх діяльності, а також адаптувати адміністративно-правове регулювання до викликів цифрової економіки, воєнного стану та транснаціонального характеру сучасних економічних правопорушень.

Таким чином, подальший розвиток адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки має здійснюватися шляхом переходу від фрагментарної, переважно реактивної та відомчої роз'єднаної моделі до інтегрованої, аналітичної, ризик-орієнтованої, превентивної та гарантійно збалансованої моделі публічного адміністрування. За таких умов держава зможе одночасно захищати публічні фінанси, підтримувати прозорий бізнес, знижувати рівень тінізації економіки, забезпечувати правову визначеність і зміцнювати економічну стійкість України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серп. 2021 р. «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. *Офіційний вісник Президента України*. 2021. № 21. Ст. 964. С. 7.
3. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 23. Ст. 197.
4. Кошиков Д. О. Сутність адміністративно-правового регулювання економічної безпеки держави. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 264–268.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12. 1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

Дата першого надходження статті до видання: 06.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.06.2026